

Jaarverslag ESBL 2023

Het ESBL en de leerstoel Heffingen van Lokale Overheden worden deels extern bekostigd door Stichting J.H. Christiaanse.

Daarnaast vindt financiering van onderzoek plaats door onderzoeksopdrachten en daaruit voortvloeiende activiteiten die het ESBL tegen betaling verricht voor derden.

Het ESBL verrichte in 2023 zowel zelfstandig onderzoek als onderzoek in opdracht.¹ Het onderzoek van ESBL focust zich sinds 2020 op een viertal gebieden:

1. Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ
2. Duurzaamheid & lokale belastingen
3. Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling
4. Internationalisering & lokale belastingen

2.2.1 Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ

Het ESBL creëert maatschappelijke impact door gevraagd en ongevraagd in te spelen op de actualiteit. Actuele gebeurtenissen roepen fiscale vragen op, die vanuit de wetenschap beantwoord kunnen worden of van context kunnen worden voorzien. De onderwerpen binnen dit gebied hebben vaak nauwe raakvlakken met de onderwerpen die in de andere onderzoeksthema's worden onderzocht. Er vindt dan ook kruisbestuiving plaats tussen deze thema's in het onderzoeksprogramma.

Op vrijdag 12 mei 2023 heeft Robert Kastelein het rapport 'Van Black Box naar Glass Box' overhandigd aan wethouder van de gemeente Dordrecht Peter Heijkoop. De overhandiging vond plaats in een van de stadskantoren van de gemeente. Robert Kastelein schreef het rapport, dat in 2023 op de [website van het ESBL](#) is gepubliceerd, in 2022 als gedetacheerd wetenschappelijk onderzoeker bij Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD). Het rapport gaat in grote lijnen over hoe de onderbouwing van modelmatig bepaalde WOZ-waarden naar (juridisch) begrijpelijke termen kan worden vertaald, zodat deze onderbouwing overtuigend is voor belastingplichtigen en de rechter.

¹ Het onderzoek is verricht door bijzonder hoogleraar heffingen van lokale overheden Arjen Schep en wetenschappelijk onderzoekers Robert Kastelein en Tolga Koysuren (sept-dec 2023). Jan Monsma was via een gastvrijheidsovereenkomst aan het ESBL verbonden. Het ESBL wordt ondersteund door een tweetal student-assistenten: Anna Tran en Simone Versteeg.

Afbeelding 1 Aanbieden rapport 'Van Black Box naar Glass Box'

Onderzoeksproject: introductie grondbelasting en planbatenheffing

Het ESBL heeft in 2023 een aanbesteding gewonnen voor een onderzoek in [opdracht van het Ministerie van Financiën](#). Het betreft een onderzoek naar de introductie van een tweetal nieuwe gemeentelijke heffingen: een grondbelasting en een planbatenheffing. Ten behoeve van dit onderzoek is een partnerschap aangegaan met het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO, Rijksuniversiteit Groningen). Daarnaast wordt in dit project samengewerkt met diverse wetenschappers van TU-Delft en Erasmus School of Law. Dit onderzoek moet in april 2024 tot een onderzoeksrapport leiden.

Overige onderzoeken in opdracht

- A.W. Schep, 'Gegevensverwerking door belastingsamenwerking ten behoeve van uitvoering WOZ en belastingheffing', Second Opinion, Rotterdam: ESBL 2023 in opdracht van Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) (niet gepubliceerd).
- A.W. Schep, 'Toeristenbelastingheffing bij boekingen van hotelovernachtingen in Amsterdam via Online Travel Agencies', Deel I, Tussentrapport, Rotterdam: ESBL 2023. Momenteel loopt Deel II van dit onderzoek.

Overige activiteiten

- Arjen Schep verzorgde een tweetal workshops op 17 april tijdens Rechtbankdag Oost-Brabant getiteld: 'Fiscale eigenaardigheden in lokale belasting- en WOZ-procedures' en 'Toetsing van de fiscale beleidsruimte van lokale overheden'
- Op 13 juni 2023 verzorgde Arjen Schep een studiemiddag voor Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden. Deze middag werden verschillende thema's besproken, waaronder 1) misbruik van recht in belastingrecht, 2) rechterlijke toetsing van aanslagen en belastingverordeningen, en 3) plan van aanpak met betrekking tot no-cure-no-pay-bureaus (NCNP).
- Arjen Schep trad op in een paneldiscussie in een workshop tijdens de VNG-Belastingconferentie 2023 getiteld 'Vooroverleg, hoe doen we dat nou?'
- Arjen Schep: Workshop verzorgd op 12 september tijdens 'Dag van de BIZ', georganiseerd door Stichting CLOK
- Arjen Schep verzorgde een webinar voor statenlid.nu (vereniging voor provinciale statenleden) op 26 september 2023, getiteld: 'Naar een volwaardig eigen belastinggebied voor provincies?'

Commissies, werkgroepen, expertpanels, etc

- Arjen Schep was wetenschappelijk lid van het Denkteam Overheidsfinanciën in het kader van het VNG-project [Nederland 2040: een toekomstbeeld](#)
- Arjen Schep is lid van de redactieraad Lange Termijn Agenda Belastingen van de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB)
- Arjen Schep en Robert Kastelein zijn lid van de Commissie Regelgeving & Actualiteiten van de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB)
- Robert Kastelein is lid van de Jongerencommissie van de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB)
- Arjen Schep heeft deelgenomen aan rondetafelgesprekken, georganiseerd door het Ministerie van Financiën over WOZ-bezwaren en de rol van no-cure no-pay-gemachtigden

Overige publicaties

- A.W. Schep, R.M. Kathmann & A.F.A. Kloeke, '40 jaar gecorrigeerde vervangingswaarde: economisch verouderd of aanleiding voor levensduurverlenging?' (1) en (2), *Belastingblad 2023/1* en *Belastingblad 2023/15*
- A.W. Schep, '[De perceptie van de gemeentelijke belastingdruk: gebaseerd op feit of fictie?](#)' (Column Vakstudie-Nieuws)

In de media

- Op verzoek van Vereniging Eigen Huis gereageerd op de stelling "Huiseigenaren betalen met de ozb voor tekorten van gemeenten" in: Eigen Huis Magazine van april 2023
- Interview door het Financieele Dagblad van 7 maart 2023: 'Voorgenomen aanpak WOZ-bureaus leidt tot woede bij aanbieders'
- In Binnenlands Bestuur is onder de titel '[No-cure-no-pay-bezwaarschriften groeien als kool](#)' aandacht besteed aan het door het ESBL in opdracht van de Waarderingskamer uitgevoerde onderzoek 'De lat hoger leggen'.
- Interview door RTL Z Nieuws op 6 maart over No-cure-no-pay bureaus.
- Interview op 6 maart door BNR Nieuwsradio, samen met Staatssecretaris van Financien Van Rij over No-cure-no-pay bureaus. Fragment is [hier](#) te beluisteren.
- [Interview door EenVandaag](#) (televisie NPO 1), uitgezonden 16 september over wettelijke maatregelen tegen no-cure-no-pay bureaus in WOZ-procedures

2.2.2 Duurzaamheid & lokale belastingen

Het ESBL heeft ruime ervaring binnen het thema 'Duurzaamheid en lokale belastingen'. Het gaat daarbij enerzijds om mogelijkheden van bekostiging van verduurzamingsmaatregelen door middel van lokale belastingen en anderzijds om het stimuleren van duurzaam gedrag.

Ook dit jaar is er zowel zelfstandig onderzoek als onderzoek in opdracht binnen dit thema verricht.

Namens de commissie Regelgeving & Actualiteiten hebben Arjen Schep en Robert Kastelein tijdens het jaarlijkse congres van de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB) een presentatie gegeven over de link tussen verduurzaming en lokale belastingen. Meer specifiek werden binnen dit thema recente onderzoeken van het ESBL besproken.²

Onderzoek in opdracht: verduurzaming van bedrijventerreinen met BI-zones

Het ESBL doet onderzoek naar het functioneren van de BIZ (bedrijveninvesteringszones) op bedrijventerreinen in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Samen met Cees-Jan Pen, lector 'De ondernemende regio' van Fontys University of Applied Sciences, wordt onderzocht welke rol bedrijveninvesteringszones spelen bij het stimuleren van de organisatiegraad op en de verduurzaming van bedrijventerreinen. Het onderzoek moet data, inzicht en aanbevelingen opleveren voor het programma 'Werklocaties' (bedrijventerreinen als katalysator van verduurzaming) dat een uitwerking is van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het onderzoeksrapport zal begin 2024 verschijnen.

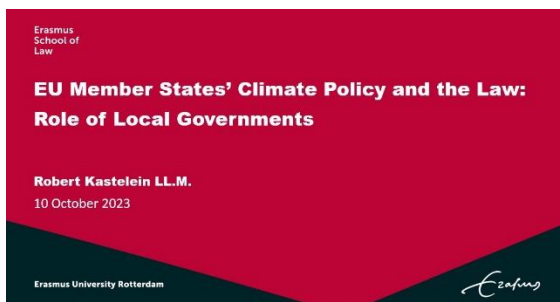
Onderzoek in opdracht

Arjen Schep schreef in opdracht van de gemeente Amsterdam een rapport getiteld: 'Heffing van toeristenbelasting ten behoeve van een Fonds voor Duurzaam Toerisme met toeristenbelasting in Amsterdam' (niet gepubliceerd).

Promotieonderzoek Robert Kastelein

² Voor een overzicht van ESBL-onderzoeken op het gebied van lokale belastingen en verduurzaming, zie het themadossier 'duurzaamheid' op de [website van het ESBL](#).

10 oktober 2023 heeft Robert Kastelein bij de universiteit van Heidelberg een presentatie gegeven tijdens een workshop georganiseerd door GreenDeal-NET.³ De presentatie ging over de rol van lokale overheden in klimaatbeleid en- wetgeving van EU-lidstaten. Het wetenschappelijke artikel dat Robert Kastelein over dit onderwerp aan het schrijven is, maakt onderdeel uit van zijn promotieonderzoek dat gaat over de link tussen verduurzaming en lokale belastingen. Op 28 juni presenteerde Kastelein over zijn promotieonderzoek tijdens een online kick-off workshop van de nieuw opgerichte PhD School van GreenDeal-NET.

Publicatie in Erasmus Law Review

Arjen Schep, Robert Kastelein en voormalig ESBL-collega Anneke Monsma schreven een wetenschappelijke bijdrage (peer reviewed) voor Erasmus Law Review. In het artikel, dat in 2023 is geaccepteerd en gepubliceerd, wordt onderzocht welke rol lokale belastingen kunnen spelen bij het nastreven van klimaatdoelen.⁴

³ Zie www.greendealnet.eu.

⁴ Schep A.W., Monsma A.P., Kastelein R.H. (2023). How Taxes of Local Governments Can Contribute to Climate Goals. Erasmus Law Review, 3, 240-249. Zie <https://www.erasmuslawreview.nl/tijdschrift/ELR/2022/3/ELR-D-22-00023.pdf>.

Paneldiscussie Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli)

Arjen Schep heeft een bijdrage geleverd aan een paneldiscussie op 7 december 2023, georganiseerd door de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) naar aanleiding van het op 31 oktober 2023 verschenen Rli-advies 'Samen werken: kiezen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

2.2.4 Internationalisering & lokale belastingen

Internationaal deelt het ESBL zijn kennis over lokale belastingen eveneens graag, zodat ook binnen dit thema valorisatie plaatsvindt. Het onderzoek en de activiteiten binnen dit thema lopen via een drietal lijnen: onderzoek en activiteiten gericht op de wetenschappelijke ontwikkeling van Domestic Resource Mobilisation projecten met property taxes in ontwikkelingslanden, rechtsvergelijkend onderzoek en wetenschappelijke publicaties in internationale journals.

In 2023 is het ESBL-rapport 'De lat hoger leggen' gepubliceerd.⁶ Een korte samenvatting van het rapport is te vinden op waarderingskamer.nl met een verwijzing naar de [brief aan de Staatssecretaris](#) waarin de Waarderingskamer de vraag heeft voorgelegd of ook de staatssecretaris het een goed idee vindt om twee verbetersuggesties in het rapport van het ESBL nader te verkennen. Deze suggesties betreffen het creëren van een centrale (overheids-)site om belanghebbenden gemakkelijker toegang te geven tot gegevens over de WOZ en tot contact met de verantwoordelijke WOZ-uitvoeringsorganisaties en het kijken naar mogelijkheden van alternatieve geschilbeslechting naast het huidige systeem van formele bezwaar- en beroepsprocedures. Robert Kastelein heeft op 21 en 22 maart 2023 tijdens de Belastingconferentie van Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een presentatie gegeven over het rapport. Arjen Schep gaf op 6 december 2023 een presentatie over het rapport tijdens het door International Property Tax Institute (IPTI) georganiseerde congres 'Property Tax, Policy & Practice'. Beide presentaties hield het ESBL samen met afgevaardigden van de Waarderingskamer.

⁶ Het rapport is gepubliceerd op de [website van het ESBL](#).

Op 9 februari 2023 bracht prof. dr. Yuka Shiba (Sugiyama Jogakuen University, Nagoya, Japan) een bezoek bij het ESBL. Arjen Schep gaf een presentatie over het Nederlandse lokale belastingstelsel en WOZ. Het bezoek werd afgesloten met een lunch in het Erasmus Paviljoen.

Gedurende 2023 was Arjen Schep 'scientist in residence' bij VNG international. Verkend werden mogelijkheden voor intensivering van de samenwerking tussen onderzoek en praktijk van projecten op het terrein van lokale belastingen in lage inkomenslanden gericht op verbetering van de eigen inkomsten. In 2023 is Arjen Schep toegetreden tot de Raad van Advies van VNG International ten behoeve van het programma [*Sustainable Development through Local Governance*](#) (SDLG) van VNG International. Ook is hij lid van een klankbordgroep ten behoeve van de tussentijdse evaluatie van het SDLG -programma.

Webinar VNGinternational

Arjen Schep verzorgde samen met Siebe Stellingwerf en Pieter Jeroense (beide VNG international) voor VNG international een webinar getiteld: ['Municipal Finance in the Netherlands and Worldwide'](#).